

Justitieombudsmannen
Lilian Wiklund**Inspektion av Avdelningen stöd till vuxna vid Socialnämnden i Håbo kommun den 1 oktober 2015**

Närvarande från Riksdagens ombudsmän: Områdesansvariga föredraganden Beatrice Blylod (även protokollförare) och hovrättsassessorn Caroline Hellström.

Torsdagen den 1 oktober 2015

Vid inspektionen granskades ett 40-tal akter i ärenden där den sökande har överklagat ett beslut om ekonomiskt bistånd och som har prövats av förvaltningsrätten under tiden mellan den 25 augusti 2013 och den 25 augusti 2015.

Inspektionen avslutades med ett möte. Från förvaltningens sida deltog avdelningschefen AA.

Beatrice Blylod redogjorde kortfattat för JO:s verksamhet och förklarade att inspektionen ingår i en undersökning av vissa handläggningsfrågor i ärenden om ekonomiskt bistånd som JO kommer att genomföra under hösten 2015. Granskningen är inriktad på handläggningen i samband med att den enskilde överklagar ett beslut om ekonomiskt bistånd (se JO:s dnr 4975-2015 och 4976-2015).

Beatrice Blylod förklarade att det enbart är JO Lilian Wiklund som kan göra uttalanden i olika frågor med anledning av vad som har noterats under inspektionen. Den information som lämnas vid mötet får därför inte uppfattas som någon kritik från JO:s sida. Genomgången vid mötet ska således ses endast som en upplysning om vilken information som ska vidarebefordras till Lilian Wiklund.

lakttagelser under inspektionen**Allmänt**

Handlingarna i de granskade akterna var sorterade i kronologisk ordning, vilket gjorde det relativt enkelt att följa handläggningen. Däremot var det svårt att läsa ut av ärendehanteringssystemet när domstolens dom kommit in till förvaltningen. I systemet registrerades domar som kommer in regelmässigt som ett "Beslut om ekonomiskt bistånd". Först av beslutstexten framgick det att "beslutet" avser en anteckning om att en dom har kommit in och vad domstolen har beslutat.

Överklaganden av beslut och omprövning

Det framgår av förvaltningslagen (1986:223), FL, att ett överklagande ska ges in till den myndighet som har meddelat beslutet. Myndighetens uppgift är att pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om så är fallet ska överklagandet, om myndigheten inte finner skäl att ompröva beslutet, lämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet (23-25 och 27 §§ FL). Det är inte en uppgift för den beslutande myndigheten att ta ställning till om ett överklagande innehåller brister eller vad eventuella brister ska leda till. Det är den högre instansen, i det här fallet förvaltningsrätten, som bedömer om t.ex. ärendet kan tas upp till prövning trots bristen eller om ett överklagande bör kompletteras i något avseende.

I de granskade ärendena har rättidsprövning skett. Myndigheten har regelmässigt tagit ställning till och dokumenterat om det har funnits skäl att ompröva det överklagade beslutet. I några ärenden bedömde myndigheten att en del av beslutet skulle omprövas till den enskildes fördel och överlämnade den kvarstående delen till domstolen. I något fall har myndighetens ställningstagande till om det funnits skäl att ompröva beslutet fördröjt överlämnandet av överklagandet till förvaltningsrätten.

Vid granskningen uppmärksammades ett ärende där handläggaren ansåg att en enskilds överklagande var ofullständigt. Handläggaren skrev ett brev till den enskilde och angav ”för att en överklagan ska vara giltig behöver du i din överklagan vara mer specifik angående vilket/vilka beslut du överklagar, hur du vill ha beslutet ändrat samt vilka skäl du har för att beslutet borde ändras”. Handläggaren avslutade brevet med en uppmaning till den enskilde att skriva ett nytt överklagande och skicka det till förvaltningen så snart som möjligt. Det framgår sedan av akten att förvaltningen överlämnade överklagandet till förvaltningsrätten kort därefter och det finns ingen notering om att den enskilde kom in med något nytt överklagande.

Överlämnande till förvaltningsrätten

Det anges inte i FL inom vilken tid beslutsmyndigheten ska överlämna ett överklagande till den högre instansen. Det ligger i sakens natur att överlämnandet måste ske utan dröjsmål. JO har vid flera tillfällen uttalat att överlämnandet i normalfallet bör ske inom en vecka.

I majoriteten av de granskade ärendena har socialnämnden skyndsamt lämnat överklagandet till förvaltningsrätten. Endast i ett fåtal av ärendena har det dröjt längre tid än en vecka.

Förvaltningen använder en särskild överlämnandeskrivelse som skickas till förvaltningsrätten. Skrivelsen innehåller tydlig information om vilket beslut som har överklagats och vilken bedömning nämnden gjorde. I några skrivelser anges relevanta datum, som t.ex. datum för ansökan, nämndens beslut, överklagandet och

om överklagandet kommit in inom rätt tid. I överlämnandeskrivelsen anges också regelmässigt om det funnits skäl att ompröva beslutet i något avseende.

Nytt beslut när ärendet är föremål för domstolens prövning

Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer gäller som huvudregel att om ett ärende genom ett överklagande har anhängiggjorts hos en domstol får beslutsmyndigheten inte samtidigt ta upp saken till prövning på nytt (se t.ex. RÅ 1983 2:65).

Vid granskningen noterades två ärenden där nämnden, efter att den enskilde hade överklagat nämndens beslut, meddelade nya beslut under tiden ärendet var pågående hos förvaltningsrätten. I det ena fallet hade den enskilde kommit in med ett nytt läkarintyg till nämnden. Nämnden bedömde att intyget styrkte den enskildes arbetsförmåga och att han därför var berättigad till försörjningsstöd. Nämnden dröjde sedan med att underrätta förvaltningsrätten om det nya beslutet.

I det andra fallet kom nämnden först fram till att det inte fanns skäl att ompröva sitt beslut efter att den enskilde hade överklagat det. Drygt en och en halv månad senare fattade nämnden dock ett nytt omprövningsbeslut till fördel för den enskilde. Det framgår inte av dokumentationen att nämnden informerade förvaltningsrätten om det nya beslutet. Förvaltningsrätten biföll senare den enskildes överklagande på så sätt att den enskilde förklarades ha rätt till ekonomiskt bistånd med ett visst belopp. Med anledning av att nämnden efter omprövning hade bifallit ansökan om försörjningsstöd till ett högre belopp än det som förvaltningsrätten senare kommit fram till beslutade nämnden att någon ytterligare utbetalning inte skulle komma att ske. Nämnden omprövade dock sitt beslut och verkställde förvaltningsrättens dom.

Verkställighet efter förvaltningsrättens dom

Det finns en allmän skyldighet för myndigheter att följa domstolarnas domar och beslut. Om förvaltningsrätten helt eller delvis upphäver ett beslut om ekonomiskt bistånd och återförvisar ärendet till nämnden för ny prövning innebär det att den enskildes ansökan kvarstår obesvarad i den upphävda delen. Nämnden ska i ett sådant fall utan dröjsmål fatta ett nytt beslut enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) utifrån domstolens anvisningar. Om det nya beslutet innebär att den enskildes ansökan inte bifalls fullt ut har han eller hon rätt att överklaga beslutet på nytt. Om nämnden inte fattar något nytt beslut har den enskilde alltså ingen möjlighet att få sin sak prövad av domstol.

Om domstolen bifaller den enskildes överklagande ska nämnden endast verkställa domstolens dom. I dessa fall ska nämnden inte göra någon ny prövning i sak.

I de granskade ärendena hade domstolen endast i ett fåtal fall ändrat nämndens beslut efter att den enskilde hade överklagat. Förvaltningen verkställde dessa domar skyndsamt.

I två fall upphävde domstolen socialnämndens beslut och återförvisade ärendena till nämnden för ny prövning. I det ena fallet vidtog förvaltningen nödvändiga åtgärder omedelbart efter domstolens dom.

Det andra fallet gällde en man född 1995, som hade fått avslag på ansökan om försörjningsstöd på grund av att han hade fått en insättning på sitt bankkonto. Mannen överklagade beslutet till förvaltningsrätten. Domstolen beslutade den 13 februari 2015 att upphäva nämndens beslut och återförvisade målet till nämnden för ny handläggning och beslut. I domskälen antecknades att insättningen på mannens konto var en ersättning i form av skadestånd från brottsoffermyndigheten, men att det inte framgick av nämndens utredning vad skadeståndet var avsett att kompensera. Domstolen uttalade att den frågan måste utredas först och därefter kan det bedömas om skadeståndet ska påverka biståndsbedömningen eller inte. Först i maj 2015 aktualiserade förvaltningen ett nytt ärende och enligt journal-anteckningarna talade handläggaren med mannen vid något tillfälle och bad honom komma in med ytterligare underlag. Nästa notering i frågan görs den 20 augusti 2015 då förvaltningen beslutade att "avsluta utredningen med bifall".

Efter inspektionen skickade AA in nämndens delegationsförteckning till JO. Hon uppgav i samband därmed sammanfattningsvis följande i ett mejl till JO: Seniorhandläggaren har kontaktat mannen som berättade att han inte har fått något beslut från förvaltningen. Mannen sa att han inte orkade komma in med någon handling eftersom det inte rörde sig om så mycket pengar. Eftersom den enskilde inte önskade någon vidare utredning har ärendet avslutats på nytt. Förvaltningens bedömning är att den tidigare handläggaren av misstag avslutade ärendet med ett bifallsbeslut. Förvaltningen kan konstatera att ärendet inte har hanterats korrekt och den har inte någon förklaring till varför ärendet har handlagts så långsamt och dessutom felaktigt.

Vid protokollet

Beatrice Blylod
föredragande

Jag har tagit del av protokollet. Inspektionen ingår som en del av en pågående undersökning av handläggningen av biståndsärenden. De samlade iakttagelserna och mina uttalanden kommer att redovisas i två separata ärenden med dnr 4975-2015 och 4976-2015. Jag gör därför inte här något särskilt uttalande med anledning av iakttagelserna vid inspektionen.

Ärendet avslutas.

En kopia av protokollet tillförs ärendena med dnr 4975-2015 och 4976-2015.

2015-10-23

Lilian Wiklund